

The Role of Goal Orientation on Creative Self-Efficacy in Sixth Grade Elementary Students

Khadija Jasimi^{1*}

1 Graduate Master of Curriculum Planning

* **Corresponding author:** Khadija Jasimi

Received: 2020-02-20

Accepted: 2020-03-18

Abstract

The purpose of this study was to investigate the role of goal orientation on the creative self-efficacy of elementary school students in Islamabad. This research is an applied and descriptive correlational one in terms of purpose. The statistical population of this study was all female students of sixth grade elementary school in Islamabad in the school year of 99-98. They were selected by cluster sampling method. The tools used in the research were creative self-efficacy questionnaires, goal orientation. Regression analysis was used to analyze the data. The results showed that there is a relationship between creative self-efficacy and goal orientation and of the goal orientation components, the goal-oriented component of performance predicts creative self-efficacy.

Keywords: self-efficacy, Creative Self-efficacy, Target orientation

بررسی نقش جهت گیری هدف بر خودکارآمدی خلاق دانش آموزان پایه ششم ابتدایی

خدیجه جاسمی^{*۱}

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی

* نویسنده مسئول: خدیجه جاسمی، Khjasemi1362@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۲/۲۸

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۱۲/۰۱

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی نقش جهت گیری هدف بر خودکارآمدی خلاق دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان اسلام آباد بود. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ شیوه اجرا توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش آموزان دختر کلاس ششم ابتدایی شهرستان اسلام آباد در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ بود؛ که با روش نمونه گیری خوشه ای تعداد ۱۰۰ نفر از آنان انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده پژوهش پرسشنامه های خودکارآمدی خلاق، جهت گیری هدف بود. جهت تحلیل داده ها از روش آماری رگرسیون استفاده شد. نتایج نشان داد بین خودکارآمدی خلاق و جهت گیری هدف رابطه وجود دارد و از مؤلفه های جهت گیری هدف، مؤلفه هدف عملکردگرایز، خودکارآمدی خلاق را پیش بینی میکند.

واژگان کلیدی: خودکارآمدی، خودکارآمدی خلاق، جهت گیری هدف

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو در علوم تربیتی محفوظ است.

مقدمه

انتظارات و باورها است مورد توجه محققان قرار گرفته است؛ به گونه ای که امروزه کمتر پژوهشی را در حوزه عملکرد فراگیران در حوزه های مختلف میتوان یافت که نقش خودکارآمدی و ابعاد آن را مورد غفلت قرار داده باشد. خودکارآمدی به مجموع باورهای افراد در مورد تواناییهایشان در انجام تکالیف اشاره دارد. نتایج پژوهش ها در این زمینه حاکی از آن است که دانش آموزانی که خود را خودکارآمد می دانند از راهبردهای شناختی و فراشناختی بیشتری استفاده می کنند و در انجام تکالیف اصرار بیشتری دارند. امروز سازه خودکارآمدی از حالت کلی خارج شده و به صورت خاص و وابسته به حوزه های خاص مطرح شده است. برای

دانش آموزان به عنوان پایه اصلی آموزش و پرورش همیشه مورد توجه صاحب نظران تعلیم و تربیت قرار گرفته اند. به همین دلیل برای پرورش سلامت روانی و ارتقا کیفیت آموزش دانش آموزان، شناخت ویژگی های شخصیتی، عاطفی و انگیزشی آنان ضروری به نظر می رسد [۱]. متخصصان تعلیم و تربیت این نتیجه را گرفته اند که باورها و انتظارات فراگیران در جهت تواناییهایشان نقشی اساسی در موفقیت تحصیلی آنان دارد. بیشک یکی از مسائل مهم مورد توجه بشر در استفاده از پدیده ها توجه به ابعاد روانشناختی آن است و یکی از این ابعاد مهم، خودکارآمدی است. از این لحاظ مفهوم خودکارآمدی که ناظر بر همین

نمونه سازه‌هایی همچون: خودکارآمدی تحصیلی، خودکارآمدی هیجانی و خودکارآمدی خلاق که بیانگر باورهای فرد نسبت به ویژگی‌های مختلف روانشناختی خود می‌باشد.

تایرنی و فارمر (۲۰۰۲) در کل خودکارآمدی خلاق نشانگر یک خودارزیابی از توانایی‌هایی است که روی انتخاب، تلاش، هدف و نتیجه تأثیر دارد. خودکارآمدی خلاق، ظرفیت قضاوت ساخته شده به وسیله فرد درباره عملکرد خلاق خود است. خودکارآمدی خلاق تحت عنوان «باور به اینکه شخص توانایی ایجاد نتایج خلاق را دارد» تعریف می‌شود.

خودکارآمدی خلاق یکی از نشانه‌های مهم آغاز تحقیقات مستقل دانش آموزان است. باورهایی که یک دانش آموز در مورد خلاقیت در خود دارد روی خودکارآمدی خلاق او تأثیر دارد [۲]. خودکارآمدی خلاق می‌تواند پیش زمینه اجباری تلاش خلاق باشد. خودکارآمدی خلاق یک زمینه حیاتی برای رفتار و عملکرد خلاق می‌باشد. خودکارآمدی دانش آموزان پیش بینی کننده عملکرد تحصیلی آنان در دروس مختلف است.

باورهای انسان‌ها از خودکارآمدی خلاق بر فرایندهای شناختی به شکل‌های مختلفی تأثیر می‌گذارد. بسیاری از رفتارهای هر فرد هدفمند است و به وسیله دوراندیشی در مورد اهداف ارزشمند تنظیم می‌شود. مجموعه هدف‌های شخصی افراد از سنجش توانایی‌های خود تأثیر می‌پذیرد. ادراک خودکارآمدی بالاتر از هدف، انسان‌ها را به چالش می‌کشد. بیشتر انسانها درگیر کارهایی می‌شوند که با آن احساس رضایت، راحتی و اعتماد به نفس می‌کنند و از درگیر شدن در کارهایی که از عهده انجام آن بر نمی‌آیند پرهیز می‌کنند. تجربه افراد بر انتخاب هدفهای خودشان تأثیر دارد. تحقیق روی باور خودکارآمدی خلاق در زمینه علمی حیطه‌ی گسترده‌ای را در برمی‌گیرد. خودکارآمدی خلاق از مؤلفه‌های گوناگون تأثیر می‌پذیرد که شناسایی آنها می‌تواند به بهبود و پیشرفت آنها در این حوزه کمک بسیاری کند، از جمله این عوامل جهت گیری هدف است.

در تعلیم و تربیت، بررسی نقش عوامل انگیزشی از جمله جهت گیری هدف و تأثیری که این متغیرها بر شیوه‌های خودتنظیمی اراده و انگیزش در فعالیت‌های تحصیلی دارد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. جهت گیری هدف، میزان تلاش و سطح خودکارآمدی، چگونگی رویارویی فرد با رویدادهای چالش برانگیز زندگی را تعیین می‌کند. افرادی که جهت گیری هدف قویتری به سوی یادگیری دارند برای دستیابی به اهداف دشوار تلاش بیشتری نشان می‌دهند. برخلاف آن عملکردگریزی با تلاش ناکافی و انتظار شکست همراه است [۳]. با توجه به اینکه در زمینه رابطه جهت گیری هدف و خودکارآمدی خلاق تحقیقات کمی صورت گرفته است؛ هدف این پژوهش بررسی

نقش جهت گیری هدف بر خودکارآمدی خلاق دانش آموزان مقطع ابتدایی می‌باشد. به همین دلیل ما در این تحقیق به دنبال پاسخگویی به این سؤال هستیم که آیا بین خودکارآمدی خلاق و جهت گیری هدف رابطه وجود دارد؟

روش تحقیق

این تحقیق از لحاظ هدف پژوهش، کاربردی و از نظر اجرا توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد که بر اساس آن رابطه بین خودکارآمدی خلاق و جهت گیری هدف مورد بررسی قرار می‌گیرد. جامعه آماری این تحقیق دانش آموزان دختر کلاس ششم ابتدایی شهرستان اسلام آباد در سال تحصیلی ۹۸/۹۹ است. نمونه آماری این پژوهش شامل ۱۰۰ نفر بود که به روش نمونه گیری تصادفی مرحله ای خوشه ای انتخاب شد. جهت گردآوری داده‌ها در این پژوهش از پرسشنامه‌های خودکارآمدی خلاق، جهت گیری هدف استفاده شد. پرسشنامه خودکارآمدی خلاق با توجه به نظریه خودکارآمدی خلاق بیگیتو (۲۰۰۶) طرح ریزی شده است. این پرسشنامه دارای (۷) سؤال (۷) گزینه ای است که در مقیاس لیکرت (۷) درجه ای است. کمترین نمره در هر سؤال (۱) و حداکثر (۷) است. دامنه نمرات در هر سازه بین (۷ تا ۴۹) قرار دارد. در پژوهشی بیگیتو (۲۰۰۶) پایایی (۷) سؤال پرسشنامه خودکارآمدی خلاق را با استفاده از روش الفای کرونباخ ۰/۷۳ به دست آورد که تنها یک عامل به نام خودکارآمدی خلاق را می‌سنجد. روایی این مقیاس با استفاده از روش ملاکی هم زمان و با پرسشنامه بیان خلاق ۰/۶۶ به دست آمد که در سطح $0/01 <$ معنادار است.

مقیاس جهت گیری هدف با استفاده از پرسشنامه الیوت و مک گریگور (۲۰۰۱) شامل ۲۴ سؤال است، به طوری که هر هدف ۶ سؤال دارد. این پرسشنامه از نوع لیکرت است که در یک رنج پنج گزینه ای از کاملاً موافقم (۵) تا کاملاً مخالفم (۱) تنظیم شده است و دارای چهار عامل جهت‌گیری هدف تسلط‌گرایی (۶گویه)، تسلط‌گریزی (۶گویه)، عملکردگرایی (۶گویه)، عملکرد گریزی (۶ گویه) می‌باشد. الیوت و مک گریگور برای تعیین روایی پرسشنامه ۴ عاملی اهداف پیشرفت از تحلیل عاملی و روش همسانی درونی استفاده نمودند. نتایج تحلیل عاملی با چرخش واریماکس نشانگر وجود ۴ عامل در پرسشنامه بود که روی هم رفته ۸۱/۵ درصد کل واریانس را بیان می‌کردند. جهت تعیین پایایی پرسشنامه از روش الفای کرونباخ استفاده شد و ضرایب به دست آمده برای تسلط‌گرایی، تسلط‌گریزی، عملکردگرایی و عملکرد گریزی به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۹، ۰/۹۲ و ۰/۸۳ گزارش شده است.

جدول ۱. شاخصهای توصیفی مربوط به خودکارآمدی خلاق

مؤلفه خودکارآمدی خلاق	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
	۱۰۰	۳۵/۲۱۶۰	۵/۴۷۳۹۵	۱۹	۵۱

جدول ۲. شاخصهای توصیفی مربوط به جهت گیری هدف

مؤلفه جهت گیری هدف	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
هدف عملکردگرا	۱۰۰	۲۵/۵۲۱۱	۳/۸۴۵۵۷	۸	۳۰
هدف تسلط گرا	۱۰۰	۲۶/۵۲۵۸	۶/۰۶۲۲۲	۱۱	۸۱
هدف تسلط گریز	۱۰۰	۲۰/۶۱۹۷	۵/۶۰۴۱۶	۶	۳۰
هدف عملکرد گریز	۱۰۰	۲۰/۴۹۷۷	۶/۹۴۱۵۵	۷	۹۴

جدول ۳. آزمون رگرسیون بین مؤلفه جهت گیری هدف و خودکارآمدی خلاق

منبع واریانس	مجموع مجزورات	Df	میانگین مجزورات	F	Sig	R	R ²
رگرسیون	۴۷۰/۰۴۸	۴	۱۱۷/۵۱۲	۴/۱۵۷	۰/۰۰۳	۰/۲۷۲	۰/۰۷۴
باقیمانده	۰۱۷/۵۸۸۰	۹۶	۲۸/۲۶۹				
کل	۶۳۵/۰۶۶	۱۰۰					

براساس جدول شماره ۳ میزان f مشاهده شده (۴/۱۵۷) در سطح $P \leq ۰/۰۱$ معنی دار است و ۰/۲۷ واریانس مربوط به خودکارآمدی خلاق به وسیله مؤلفه های جهت گیری هدف تبیین می شود

($r=۰/۲۷$) با توجه به معنی دار بودن رگرسیون مؤلفه های جهت گیری هدف بر خودکارآمدی خلاق، ضرایب مربوط به معادله پیش بینی در جدول زیر آمده است.

براساس جدول شماره ۴ ضرایب معادله پیش بینی خودکارآمدی خلاق به وسیله مؤلفه های جهت گیری هدف

جدول ۴. ضرایب معادله پیش بینی خودکارآمدی خلاق به وسیله مؤلفه های جهت گیری هدف

مدل	ضریب B	انحراف استاندارد	ضرایب استاندارد	T	sig
هدف عملکردگرا	۰/۱۴۸	۲/۷۶۵	۰/۱۰۴	۱/۴۳۳	۰/۱۵۴
هدف تسلط گرا	۰/۰۴۶	۰/۱۰۳	۰/۰۵۱	۰/۷۳۹	۰/۴۶۱
هدف تسلط گریز	۰/۰۵۸	۰/۰۶۲	۰/۰۵۹	۰/۷۳۰	۰/۴۶۶
هدف عملکردگریز	۰/۱۳۷	۰/۰۶۳	۰/۱۷۳	۲/۱۶۴	۰/۰۳۲

بحث و نتیجه گیری

همانطور که در جدول شماره ۴ مشاهده میشود ضرایب رگرسیون هر یک از مؤلفه های متغیرهای پیش بین جهت گیری هدف را نشان می دهد که این ضرایب برای مؤلفه هدف عملکردگریز معنادار بوده و برای سایر مؤلفه ها معنی دار نیست. به عبارت دیگر مؤلفه هدف عملکردگریز ($P \leq ۰/۰۵$) میتواند واریانس متغیر خودکارآمدی خلاق را به طور معنی داری پیش بینی کند.

ضریب هدف عملکردگریز ($B=۰/۱۷$) با توجه به آماره نشان می دهد که مؤلفه هدف عملکردگریز با اطمینان ۰/۹۵ می تواند تغییرات مربوط به مؤلفه خودکارآمدی خلاق را پیش بینی کند.

هدف از اجرای این پژوهش، بررسی رابطه جهتگیری هدف و خودکارآمدی خلاق بود. روابط یادشده از طریق آزمون رگرسیون آزمون شد. نتایج نشان میدهد که از بین ابعاد جهتگیری هدف بعد هدف عملکردگریز توان پیش بینی خودکارآمدی خلاق را دارد. کسانی که جهت گیری هدف عملکردگریز دارند به واسطه ی پرهیز از نشان دادن شایستگی کم تر نسبت به دیگر افراد و دریافت داوری های منفی در مورد پیشرفتهایشان ترغیب میشوند. به عبارتی در هدف عملکردگریز، شایستگی یعنی پرهیز از شکست. کسانی که این نوع جهت گیری را دارند از اینکه در نزد دیگر فراگیران بی کفایت یا ناتوان به نظر برسند،

کوشش بیشتری کرده و زمان بیشتری نسبت به کسانی که سطح خودکارآمدی پایینی دارند اصرار می کنند، تا به اهداف خود برسند. وقتی که عقب نشینی لازم است آنان سریعاً بر خودشان مسلط می شوند و نسبت به اهداف خود تعهد دارند. افراد دارای خودکارآمدی خلاق شرایط چالش برانگیز را انتخاب کرده و در اطرافشان جستجو نموده و محیط های جدیدتری تولید کنند.

واژه نامه

1. Bandura	بندورا
2. Elliot	الیوت

فهرست منابع

- [1] Eliasi Iransha T. The effect of teaching self-regulation learning strategies on perfectionism, anxiety test, creative self-efficacy test for gifted male students of the first secondary school of Noorabad city (Delfan). Master Thesis. Faculty of Literature and Humanities. University of Lorestan. 2016. [Persian]
- [2] Pintrich P, schunk D. Motivation in Education: Theory Resereh, and Application. Englelewood Cliffs, NJ: Prentice- Hall. ievement. Learning and Instruction, 2012; 21(2): 1-25
- [3] Seif D. Predicting the dimensions of creativity based on goal orientations in mathematics among high school students cultivating brilliant talents, government and ordinary examples. Quarterly Journal of Exceptional People, 2012; 2(7). [Persian]
- [4] Bandura A. Much ado over a faulty conception of perceived self-efficacy groned in faulty experimentation. Journal of social and clinical psychology, 2007; 26(6):641-658.
- [5] Elliot A. A hierarchical model of apporach and avoidance motivation. Journal of Personality rand Social Psychology. 2011; 72:218-232.

اجتناب می کنند. این گروه همیشه از شکست واهمه دارند و از نگرسته شدن به عنوان فردی کندآموز ترس دارند و نگرانند که از طرف افراد دیگر مورد سرزنش و تنبیه قرار گیرند. بنابراین این گروه یادگیری را به عنوان ابزاری برای اجتناب از شکست می دانستند برای این که عقیده دارند با شکست قابلیت آنها زیر سؤال می رود و امکان دارد در نظر دیگران نالایق و یا ناتوان به نظر برسند، بنابراین همه تلاش خود را می کنند تا از این امر اجتناب کنند[۲].

نتایج یافته ها نشان داد که بین جهت گیری هدف و ادراک از کلاس رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. به عبارت دیگر هر چه افراد جهت گیری هدف قویتری داشته باشند، دارای خودکارآمدی خلاق بالاتری نیز هستند. معمولاً انگیزش انسان به صورت شناختی صورت می پذیرد. انسانها خود را بر میانگیزانند، اعمال و رفتار خود را بطور قابل پیش بینی از طریق اعمال آینده نگری اعمال می کنند، نتایج احتمالی اعمال خود را پیش بینی می کنند و هدف نهایی برای خود انتخاب می کنند و برنامه ای جهت تحقق بخشیدن رویدادهای ارزشمند آینده طراحی می کنند. از نظر بندورا^۱ (۲۰۰۷) باورهای خودکارآمدی در تنظیم انگیزش فرد نقش اساسی بر عهده دارند.[۴]

الیوت^۲ (۲۰۱۱) در نظریه اهداف پیشرفت خود عنوان می کند که، ارتباط بین خودکارآمدی و اهداف پیشرفت کاملاً روشن است. ادراک توانایی بالا منجر به انگیزش گرایی (هر دو دیدگاه دیدگاه تبجری و عملکردی) و ادراک توانایی پایین منجر به انگیزش اجتنابی میشود[۵].

اهداف شخصی که افراد در پی تحقق آنها هستند، یکی از منابع نیازها و خودکارآمدی هستند که ماهیت این اهداف، شیوه ادراک و خودکارآمدی آنها را برای تحقق اهدافشان شکل می دهد. دانش آموزانی که خودکارآمدی خلاق بالایی دارند در مقابل با دانش آموزانی که خودکارآمدی خلاق پایینی دارند به موفقیت‌های بالاتری می رسند. دانش آموزانی که احساس خودکارآمدی بالادارند، کوشش، مقاومت و تمایل بیشتری در یادگیری نشان می دهند. انسانهای دارای خودکارآمدی بالا تکالیف چالش برانگیز را انتخاب می کنند. آنان اهداف بیشتری را برای خود تنظیم کرده و در نائل شدن به آنها مقاومت می کنند. همین که مسأله ای پیش می آید کسانی که خودکارآمدی بالایی دارند